Nro. 55.

GAZETA KORRESPONDENTA

WARSZAWSKIEGO I ZAGRANICZNEGO

Z WARSZAWY DNIA 10. LIPCA ROKU 1798. we WTOREK.

z Paryża dnia 21. Czerwca.

O floccie *Tulońſkiey* żadnych ieszcze urzędowych nie mamy wiadomości. Chociaż Dyrektoryat odbiera od niey depesze, te iednak w ściſłym utrzymuie sekrecie. Tuteysze dzienniki rozgłaszaią, iż Dyrektoryat odebrał wczoray ztamtąd dwoch kuryerow. Dodaią, iż pierwszy z nich donioſł, iż ieden z ſtatkow awizowych przez *Buonaparte* wyſłanych, schwytanym zoſtał od *Anglikow* w samym momencie wpłynienia do portu. Jeżeli tak ieſt (mowi *Conſervateur*) może być dziwną rzeczą, iż żadney nowey o bohatyrze *Francuzkim* nie mamy wiadomości? Gdyby nawet ſtatek ten zabranym nie był, nie można iednak z powodu milczenia, żadney niepomyślney robić sobie wrożby. Zdrowy rozsądek każe nam wnosić, iż *Buonaparte* nie będzie od nieprzyiacioł doścignionym, nie będzie nawet potrzebował zawinąć do iakiegokolwiek portu, i że szczęśliwie na mieyscu swego przeznaczenia ſtanie.— Wiadomość iakoby flotta *Angielſka* z pod *Cadix* miała na d. 15. przed *Tulonem* ukazać ſię, pokazuie ſię nieprawdziwą.

Z *Breſt* pod d. 15. donoszą co naſtępuie: Vice-Admirał *Lelarge*, kontr-admirał *Delmotte*, i ſzef dywizyi *Leray* przybyli tu wczoray z *l'Orient*. Zdaie ſię, iż tamteyszy ſąd wojenny morſki zwołany dla dochodzenia okoliczności względem spalenia okrętu liniowego *dzień* 14. *Lipca* na mocy depeszy miniſtra morſkiego, zoſtał zniesionym, w momencie kiedy iuż wyrok swoy miał wydać. Okoliczność tę odłożono więc do dalszego czasu, a więźniowie maią ciągle areszt domowy. Na d. 19. Vice-Admirał *Lelarge* obeymuie naywyższą kommendę nad tuteyszą siłą morſką, a kontr-Admirał *Delmotte* będzie szefem ſztabu generalnego. Vice-Admirał *Morard de Galle* oddaie tymczasowo swoią kommendę kontr-admirałowi *Terraſson*.—Dyrektor *Barras* znacznie ieſt ſłabym, z powodu nabrzmiałości nog chciał on zażywać wod w *Bourbonnois*, i miał iuż w tey mierze pisać o pozwolenie do ciała prawodawczego, podług 164. artykułu konſtytucyinego, zabraniaiącego Dyrektorowi oddalenia ſię z *Paryża* daley iak na mil 8. Mowią iednak, iż wſtrzyma ſię nieco z wyiazdem, z powodu iż negocyacye ſtoią teraz w punkcie ſtanowiącym.—Poseł *Liguryiſki* wyiechał z *Turynu* z przyczyny zaszłych z dworem *Turyńſkim* zatargow. Jeſt iednak mniemaniem, że Rzpłta *Francuzka* przez mocne swoie pośrednictwo całą tę rzecz zagodzi.—Od kilku dni mowiono tu wiele o ſkłonnościach wojennych gabinetu *Wiedeńſkiego*, z tey przyczyny 40,000. woyſka *Francuzkiego* idzie do wyższego *Renu*. Zdaie ſię, iż Cesarz oczekuie na ſkutek wyprawy G. *Buonaparte*.—Trzy mamki ſioſtr *Ludwika XVI.* dopraszały ſię o pensyą tęż samą, iaką odbiera mamka wspomnionego Krola. Wyznaczono kommiſſyą do roztrząśnienia tey okoliczności.—Mowią znowu o *Papieżu* do wyspy *Sardynij* wyiedzie.—Kawaler *Venetz* dawniey przy boku hrabiego *d'Artois* znayduiący ſię, iako herszt rozruchow w wyższey *Walezyi* zaszłych, i ktory depesze do naszych generałow i miniſtrow we *Włoszech* przeymował, zoſtał teraz schwytanym i naprzod do *Zurich* a potym do *Sitten* zaprowadzonym, gdzie przez kommiſſyą woienną wraz z innemi emigrantami ſądzonym będzie. Straż swoią chciał przekupić 12. luidorami i 2. złotemi zegarkami, lecz bezſkutecznie.—Bywszy margrabia de *Crequi* zoſtał z więzienia opactwa wypuszczonym.— Fałszywą ieſt pogłoſką, iakoby W. Xiąże *Toſkańſki* dozwalał kaprom *Angielſkim* uzbrajać ſię w *Liworno* i *Porto-Ferrajo*.— Rada 500. uchwaliła na d. 19. iż wſzyſtkie osoby ktore od d. 14. Lipca 1789. własności swoie dobru publicznemu poświęciły, nadgrodzonemi być powinny. Nazaiutrz iednak cofnięto tę uchwałę, i na nowo odesłano ią pod roztrząśnienie kommiſſyi.

Redaktor zawiera w sobie artykuł względem rozruchow, ktore ſię daią widzieć w nowych sprzymierzonych z nami Rzpłtych. „ Wielkie wzruszenia w około nas powſtaią. Oligarchia chce panowanie swoie rozłożyć w *Hollandyi*, ale duch *Batawſki* wznioślszy ſię do dawney swoiey wielkości, podciągnął znowu niezgodne żywioły polityczne do zasad rowności konſtytucyiney. *Piemont* wewnętrznemi rozruchami ieſt ſtargany, nieprzyiaciele *Francyi* chcą go rewolucyonować, aby w *Europie* sprawić nowe oburzenia przeciw Rzpłtey. Daie ſię widzieć nowe naſienie niezgody, rzucone między władze konſtytucyine Rzpłtey *Rzymſkiey*. W *Perugio* utwarza ſię nowa *Wandea* xięży. Trzeba było krwawe ſtaczać walki, żeby tę insurrekcyą w samym iey urodzeniu przytłumić. Oligarchia żąda przez swoy wpływ poroznić Dyrektoryat z senatem *Helweckim*. Uſiłuie zarazić fanatyzmem waleczny ten narod, ktory przez swoie wielkie cnoty, zaſługuie na przyiaźń *Francuzow*. Kiedy z iedney ſtrony zważamy przewlekłą powolność, przez ktorą cel negocyacyow w *Raſtad* coraz daley ieſt odsuniętym, z drugiey ſtrony obroty dyplomatyczne, ktore naſtroiono do utworzenia nowey koalicyi, dla odciągnienia niektorych mocarſtw od swoich interessow, dla oſłabienia związkow przyiacielſkich, ktore nas z *Danią* łączą, dla połączenia okrętow *Roſſyiſkich* z eſkadrami *Angielſkiemi*, łatwo dojść można przyczyn tego wzruszenia, ktore w około nas widzieć ſię daią. *Anglia* wzbudza niecheci w nowych Rzpłtych, wyobraża im opiekę *Francyi* iſtotnie dla nich potrzebną iako podległość niewolniczą, przykładanie ſię zaś pieniężne w nadgrodę tey zbroyney opieki, wyſtawia iako uciemiężenie. Celem takowych przekładań ieſt poddać znowu te wolne kraie pod panowanie dawnych ich panow—*Cisalpini!* czymżeście byli nim wam *Francya* przyiaźń ſwoią ofiarowała? Jeżeli ambicya narodowa duszę waszą ożywia, patrzcie czym teraz ieſteście. Mocarze *Europy* szukaią zawrzeć przymierza, z dopiero co wzraſtaiącym pańſtwem; poſłowie wasi maią okazałe znaczenie na kongressie *Europeyſkim*, inne mocarſtwa poważaią was, wiedząc iż przez potęgę wielkiego narodu ieſteście mocnemi. Pulki wasze bronią was, a w cieniu laurow tworzy ſię nowy porządek towarzyſki. Jeżeli na chwilę odſtrychniecie ſię od waszych dobroczyńcow, na mieysce waszey niepodległości naſtąpi podła niewola, a miecz i rusztowania kontrewolucyine, zaymą mieysce drzewow wolności.— Wy *Batawczykowie!* doznaliście ſkutkow obcego wpływu. W czaſie kiedy poddaliście ſię wſtrząśnieniom anarchii, wieczni waſi nieprzyiaciele *Anglicy* wygnali was z przeſtrzeni morzow *oryentalnych*, gdzie niegdyś panowanie swoie rozciągaliście. „

Ob. *Marbot* obrany ieſt Prezydentem rady ſtarszych, a *Chenier* rady 500. między sekretarzami tey rady ieſt teraz Ob. *Buonaparte* brat Generała.— Ob. *l'Heritier* kommendant okrętu liniowego *Herkules* zabranego przed niejakim czasem od *Anglikow* przyſłał liſt pod d. 9. Maja z z *Portsmouth* do miniſtra morſkiego, w ktorym opisuie waleczną obronę okrętu przeciw przemagaiącey śile *Anglikow*. Utracił 60. ludzi, a 185. miał rannych. 170. kul uderzyło w okręt, i maszty, a 16. armat zoſtało ſtrąconych z lawetow. Sam *l'Heritier* ieſt rannym w udo.— Na d. 19. Dyrektoryat przyſłał do obu izb poselſtwo, w ktorym oznaymuie, iż przychody i wydatki w naſtępuiącym roku republikanckim wynosić będą 600. millionow, wydatki przeto zmnieyszą ſię 16. millionami. Dyrektoryat żądał przytym, obmyślenia śrzodkow, aby oznaczone przychody regularnie do ſkarbu wchodziły. „Podźwignienie intereſſow ſkarbowych (ſłowa są poselſtwa) zapewni wewnątrz kraiu ſkutek tego wszyſtkiego, co tylko dla powszechnego pożytku przedśięwziętym będzie, zewnątrz zaś nada nam pokoy. Przyspieszenie iego zawiſło teraz bardziey iak kiedy od śrzodkow iakie Obywatele prawodawcy obmyślicie, dla pokazania oſtatniemu nieprzyiacielowi naszemu, iż zaciętość iego zaprowadzi go tyl, ko do własnego upadku„ Do roztrząśnienia tego nowego etatu ſkarbowego, wyznaczonych ieſt tyle kommiſſyi, ile ieſt departamentow rządowych.— Ob. *Delacroix* miniſter nasz przybyły z *Hagi*, udał ſię na wieś do *Charenton* pod *Paryżem*.— Zdaie ſię, iż druga flotta nie prędzey z *Tulonu* wypłynie aż pewne wiadomości o pierwszey nadeydą.

Kapitan *Ciotat* kommendant szebeku *Marya*, oświadczył, iż wypłynąwszy z *Sardynij* d. 26 Maja widział na ſtanowiſku *S. Piotra* dwa okręty liniowe *Angielſkie* ogołocone z masztow, na ktorych mieysce inne przyrządzano. Po tym oświadczeniu zdaie ſię, iż moc wiatru eſkadrę *Tulońſką* zapędziła do *Baſtia* we 24. godziny, większa nierownie była na wysokości morſkiey, i że eſkadra *Angielſka* nie mało z tego przypadku ucierpiała.

Liſty z *Lugdunu* pod d. 13. pisane potwierdzaią, iż obywatelka *Buonaparte* bawiła przez dwa dni w tym mieście, z ktorego wyiechała do *Plombieres*; w przeciągu miesiąca ma powrocić do *Tulonu*, i iak mowiła, ziechać ſię z swoim małżonkiem w *Egipcie*. W *Lugdunie* d. 9. odebrała od niego liſt, ktory pisał z południowego końca *Sardynij*, iż płynie do *Malty*, dla osadzenia tam garnizonu *Francuzkiego*, a potym w dalszą uda ſię drogę; cały konwoy w dobrym porządku był zgromadzony, i żadnego nieprzyiacielſkiego okrętu niespoſtrzeżono. Siłą ſię wszyſtkie umyſły w docıekaniu, czyli ieſt podobieńſtwem ażeby nasza flotta mogła być na śrzodziemnym morzu przez *Anglikow* napotkaną, nim poydzie do swoiego przeznaczenia. Takie zaś są w tey mierze wnioſki. Kontr-admirał *Nelson* d. 15. Maja z trzema okrętami liniowemi i iedną fregatą odſtąpił od flotty oblegaiącey *Cadix*. (Zdaie ſię, iż to są też same okręty, ktore ſkołatane nawałnością morſką, przybyły do wyspy *S. Piotra* w *Sardynij*) Dnia 25. Maja oddzieliła ſię od oblężenia *Cadix*, iedna eſkadra z 9ciu (a nie z 16.) okrętow, iedney fregaty, i iednego kuttra, i minęła przylądek dnia 26. zrana. Dwa inne liniowe okręty wypłynęły z *Gibraltaru* dla złączenia ſię z admirałem *Nelſon* (ſtatek ieden d. 8. Czerwca do *Genui* przybyły, przywiozł tam wiadomość, iż na wysokości *Malagi* widziano 11. okrętow liniowych *Angielſkich* z banderą *Portugalſką*) Procz tego liſty z *Cadix* donoszą, iż d. 28. Maja odłączył ſię ieszcze ieden okręt liniowy od eſkadry z pod *Cadix*, dla popłynienia na morze śrzodziemne. A tak od 15. do 28. Maja, byłoby tylko ze wszyſtkim 15. okrętow liniowych, ktore na to morze popłynęły. Liſty z *Cadix* wyrażaią, iż d. 28. zoſtało tylko 17. okrętow przed tym portem, a 29. było ich 19. Ząd wnoszą, iż gdyby ſiły *Anglikow* były nawet na śrzodziemnym morzu połączone, nie mogłyby ſkładać większey liczby nad 15. okrętow, a gdyby potrafiły doścignąć naszą eſkadrę, przed przybyciem iey do zamierzonego mieysca, nasza eſkadra ieſt dosyć mocną do obronienia konwoiu, gdyż procz 13. okrętow liniowych *Francuzkich*, znayduie ſię ieszcze sześć *Weneckich*, a do tego, iak niektore pisma twierdzą, trzy ieszcze okręty liniowe *Neapolitańſkie* do naszey eſkadry ſię przyłączone.

Rezolucya Dyrektoryatu d. 7. Prairial (26. Maja.)

Dyrektoryat Wyk: zważywszy, iż codziennie odkrywane są nowe ślady zbrodniczych porozumień, ktore utrzymuią nieprzyiaciele Rzpłtey z wewnętrznemi burzycielami; zważywszy iż pobudki, dla ktorych zabroniony

iest *Amerykanom* przystęp do portow *Brest*, *Orient*, *Rochefort*, *Tulonu* i *Dunkierki*, przystosować należy i do Portu *Havre*, przeciw któremu trzeba się obawiać, ażeby zdrada *Anglikow* szczegulniey swoich nie wymierzyła intryg. Po wysłuchaniu ministra marynarki i osad, stanowi. 1.) Przystęp do portu *Havre* zabroniony iest dla okrętow *Amerykańskich*. 2.) Okręty tego narodu, które się teraz znaydą w *Havre*, obowiązane będą z niego w naykrotszym czasie ustąpić.

Admirał *de Winter* i Ob. *Schimelpenning* nowy minister *Batawski* przy Rzpltey *Francuzkiey* przybyli do *Paryża*. Zdaie się, iż głownieyszym celem ich podroży iest zniesienie się z rządem, względem sposobow połączenia sił i uzbroień obydwòch mocarstw przeciwko wspolnemu nieprzyiacielowi.

Doniesiona iuż była podroż do kraiow *Niemieckich* astronoma *Lalande*. Winniśmy donieść, iż się udaie do *Gotha*, gdzie się znayduie naywiększe i naypięknieysze observatorium w całych *Niemczech*. Xiąże ma tyle wspaniałości i oświecenia, iż niczego na to nieoszczędza; sam w tey umieiętności smakuie. Xiężna także wiele czyni obserwacyow. Major *Zach* Dyrektor tego observatorium iest naysławnieyszym i naypożytecznieyszym korrespondentem astronomicznym na pułnocy. Astronomowie rożnych kraiow *Niemieckich* ziadą się do *Gotha*, dla przyięcia tam dziekana *Astronomii*. Ten kongress tak będzie użytecznym iak kongress *Rastadski*, gdyż podług wielkiego i ważnego wniosku z uwagi *Buffona* o człowieku, *umieiętność iest iego prawdziwą chwałą, a pokoy prawdziwym iego uszczęśliwieniem*.— *Lalande* bierze z sobą synowicę swoią, która będzie sekretarką towarzystwa, iako zasłużona w *Astronomii* przez odkrycie 1000. gwiazd.

Jeden z naszych Dziennikow zawiera w sobie wypis z listu z *Tulonu* pisanego do iednego kupca w *Tuluzie* pod dniem 7. Czerwca. „Statek dnia wczorayszego do tego portu przybyły, przywiozł szczęśliwą wiadomość o wzięciu przez *Francuzow* wyspy *Malty*. Flota *Tulońska* weszła do tego portu bez żadnego z strony *Maltańczykow* oporu, i iuż teraz chorągwie troy-kolorowe powiewają na wszystkich twierdzach tey wyspy. Lecz ta wiadomość nie pokazuie się pewnieyszą od tey, która względem wzięcia *Gibraltaru* była doniesioną. Dnia 28. Maja flotta znaydowała się ieszcze w wschodniey stronie *Korsyki*, i dopiero 30. minęła *Sardynią*; ztamtąd do *Malty* dosyć daleka droga. Lecz przypuściwszy, iż flotta stanęła tam d. 4. lub 5. niepodobną iest rzeczą, ażeby się o tym dnia 8. dowiedziano w *Tulonie*. Wiadomo iest przytym, iż Rząd nieodebrał żadney wiadomości od G. *Buonaparte*, po tey którą przysłał z wyspy *St Marguerita* przy *Sardynii*. To milczenie (mówi Dziennik *Propagateur*) iest lepszą wróżbą niż wszystkie naszych politykow domysły, gdyż ieżeli *Buonaparte* przybył, iak mniemamy na swoie przeznaczenie, nie można mieć o tym pewnych wiadomości przed 15. dniami, a zważaiąc niebespieczeństwa w wysyłaniu statkow pocztowych wśrzod płynącey eskadry *Angielskiey* za naszą, naypierwsze wiadomości przysłane nam będą raczey przez *Macedonią* i *Włochy*, a nie przez *Tulon*.—Donoszą z *Tulonu* pod d. 11. Czerwca o postrzeżeniu flotty *Angielskiey* z 16. okrętow liniowych złożoney. Kapitan *Liguryiski* wypłynąwszy d. 5. z portu Sardyńskiego *la Pietra* donosi, iż tam wyszadzono 5000. *Francuzow*, iż trzy okręty *Angielskie* stanęły przed *St Pierre*, lecz nie zostały tam przyięte, i że nawet *Sardyńczykowie* strzelali do nich z armat. Dodaie, iż eskadra nieprzyiacielska krąży około przylądka *Bon* pod *Tunis*. Nowe uzbroienie z naywiększym idzie pospiechem, i wkrotce dokończonym będzie.

Dziennik pod tyt: *Klucz Gabinetow* zawiera w sobie list z *Malty* pod 21. Maja, w ktorym wyrażono iest, iż korsarz *Angielski* przed nieiakim czasem zabrał i przyprowadził tam ieden statek *Francuzki*, lecz po przeyrzeniu papierow kapitana między ktoremi znaleziono passport *Angielski*, i po okazaniu, iż ten statek wzięty był pod armatami iednego z zamkow tey wyspy, uznany został za wolny, i swemu właścicielowi oddany.— Donoszą z *Havre*, iż korweta *le Vesuve* z 8. statkami kanonierskiemi od dywizyi kapitana *Muskein* znayduiącemi się w *Dives*, potrafiła powrocić do *Havre* i z nieiakim cudem uszła rąk nieprzyiacielskich. Statki nasze na stanowisku będące, dla złego czasu musiały weyść do portu.

Nie ustaią mowić i pisać we *Francyi* i w całey *Europie* (wyraża ieden z naszych Dziennikow) o przyczynach Rewolucyi *Francuzkiey*. Możnaby ie dzielić na przyczyny dalekie i przyczyny bliskie; iedne i drugie nadto są liczne, ażeby ie wszystkie przypominać można. Lecz ktoż uwierzy? Nie są to ani podatki, ani więzienia, ani żadne inne nadużycie władzy; Nie są to ani zdzierstwa poborcow, ani niszczące sprawiedliwości zwłoki, które naywięcey roziątrzyły Narod: ale iest to stan szlachecki, przeciw któremu lud okazał swoią nienawiść, co iasno dowodzi, iż nayszczegulniey Mieszczanie, Prawnicy, Literaci, Officyaliści skarbowi, i nakoniec ci wszyscy, którzy zazdrościli przywiązanych do Szlachectwa pożytkow, ci przeciw niemu lud po miastach i po wsiach podżegli.

z Bruxelli dnia 9. Czerwca.

Odbieramy nowe szczeguły o rozmaitych przedsięwzięciach czynionych od kilku dni przez *Anglikow*, końcem wylądowania do *Blankenberga* i jego okolic, co atoli żadnego nie wzięło skutku. Nieprzyiaciel mniemaiąc nasze brzegi z woyska ogołocone, pomknął się z całą swoią eskadrą przed *Blankenberg*, i za pomocą mocnego przeciw temu miasteczkowi strzelania, oddzielił wielką liczbę szalupow napełnionych woyskiem do wysadzenia na brzegi. Tym czasem kilka kompaniow infanteryi *Francuzkiey* z armatami broniąc odważnie przystępu, dały czas dwom batalionom i iednemu regimentowi huzarow przybyć do tego mieysca; na ten czas kommendant eskadry *Angielskiey* dał znak do odpłynienia. Strzelanie *Anglikow* uszkodziło niektore domy w *Blankembergu*; my utraciliśmy tylko kilku ludzi w zabitych i rannych. Strata nieprzyiacioł musiała być dosyć znaczna, gdyż nasze baterye sypały na nich ogień kartaczowy na ieden tylko wystrzał z karabinu. Prócz innych dzielnych do obrony srzodkow, regiment huzarow *Chamborand*, regiment dragonii i regiment strzelcow konnych, oraz 12. batalionow piechoty, strzegą naszych brzegow zacząwszy od *Gravelines*, aż do *Sas-de-Gand*. Woyska nasze wszędzie wysypują baterye, mianowicie na wzgorkach blisko *Blankemberga*. Mimo to, oboz nad kanałem od *Bruges* za kilka dni założonym będzie. Podług ostatnich wiadomości, nieprzyiaciel zawsze iest na oko strzeżony, lecz nie ma podobieństwa ażeby się na nową napaść odważył.

z Hagi dnia 26. Czerwca.

Ob. *Eherstein* który od zniesionego Dyrektoryatu za emissaryusza w *Paryżu* był używany, miał być także aresztowanym na żądanie Generała *Daendels*, potrafił iednak uciec. Po zaszłey rewolucyi na dniu 12. schwytano go w *Gröningen*, i osadzono tu w więzieniu wraz z pewnym *von Laar*. Szukaią także wszędzie obu Dyrektorow *Fynie* i *Wreede*, iako też sekretarza interessow zagranicznych *Chandon* i reprezentanta żydowskiego *de Lemon*, zapewne iednak musieli iuż uyść z territorium Rzpltey.— Ob. *Buys* powrocił z *Paryża*. Ob. *Blauw* przeznaczony za posła do *Wiednia*, a który bawił dotąd w *Paryżu*, byłby także aresztowanym, gdyby nie miał zręczności w ucieczce.—Wczoray ciało prawodawcze zniosło dekret, przez który dawne osoby do rządu należące, mieysca swego mieszkania odmieniać, ani dobrami swemi rozrządzać nie mogły, a to z powodu wielu nieprzyzwoitości wyniklych dla handlu i dziedzicow. Wszakże osoby te zawsze są w odpowiedzi za swoie postępowanie, i za błędy, wskazane przez kogożkolwiek, w administracyi państwa.

z Kopenhagi dnia 26. Czerwca.

Eskadra *Rossyiska* od 5. liniowych okrętow popłynęła wczoray na morze pułnocne.— Spodziewamy się tu wkrótce P. *Kôneman* sprawuiącego interessa nasze w *Paryżu*, skąd iuż od nieiakiego czasu wyiechał.

Z *Hamburga* piszą, iż tam przybyło bardzo wiele liwerantow *Rossyiskich*, dla porobienia znacznych kontraktow na potrzeby morskie.— Słychać, iż *Moskwa* miała żądać u Dywanu nowego przeyścia dla flotty swoiey przez morze czarne i *Archipelag*, rownie iak przechodu lądem woyska liniowego, i że o odpowiedź na te żądania mocno nastaie. Ta odpowiedź nie iest ieszcze wiadomą.

Wypis z listu z Konstantynopola d. 25. Maja.

Porta poglądanie oboiętnym okiem na teraźnieysze poruszenia na morzu śrzodziemnym.— Posłała rozkazy do kommendantow siły morskiey na *Archipelagu*, aby uważali obroty obcych flottow. Równie rozkazy rozesłały się do kommendantow naszych portow, a mianowicie do kommendanta *Dardanellow*, z dołożeniem aby się mieli na baczności przeciw obcym flottom. Posłano także do *Dardanellow* transport artylleryi, a do *Archipelagu* znaczną liczbę okrętow.— (Z tego listu okazuie się, iż do daty iego, żadna flotta *Rossyiska* nie przeszła *Dardanellow*, iak falszywie rozgłoszono)— Kapitan *Basza* z armią swoią, którą iako *Seraskier* dowodzi, stanął przed *Widdynem*. O skutku negocyacyow z *Basmanem-Oglu* nie iest wiadomo. W czynnościach woiennych *Kapitan Basza* bardzo iest ścieśniony. Instrukcye iego każą mu odebrać tak stare, iak nowe fortyfikacye *Widdyna*, iedney z nayważnieyszych twierdzy *Porty* na prawym brzegu *Dunaju*. W takim razie, oblężenie wieleby czasu zaięło, a takowa nieczynność przeciwi się zupełnie charakterowi woysk *Azyatyckich*, które zawsze z zaciekłością potykać się zwykły. Dezercya także bardzo się mnoży, z powodu zatrzymanego żołdu armiom. Kapitan *Basza* pisał w tey mierze nowe mocne rekwizycye do xiążąt *Wołoskiego* i *Multańskiego*, którzy dotąd znacznych summ dostarczali, ciemiężąc prowincye iuż i tak dosyć zniszczone w ostatniey woynie.

Od granic Austryackich d. 30. Czerwca.

Chodziły wiadomości w *Wiedniu* o podpisaniu zupełnym pokoiu na d. 18. między Cesarzem, Rzeszą i Rzpltą *Francuzką*. Ta pogłoska nie powierdziła się, to tylko pewna, że dwor *Wiedeński* życzy sobie iak nayprędszego przyspieszenia pokoiu.— Poseł *Pruski* hrabia *Keller* wyiechał do *Szląska* naprzeciw Krolowi *Pruskiemu* podroż tamże odprawuiącemu.—Poseł *Neapolitański* Xże *Campo Chiaro* wyiechał niespodziewanie do *Kopenhagi*. Poseł *Cisalpiński* ieszcze dotąd nie miał audyencyi.— Fryderyk Xże *Oranij* feld-marszałek wyiechał do armij *Włoskiey*.— Fortece nadgraniczne Weneckie *Palmanuova*, *Legnago*, *Osopo* i *Werona* będą twierdzami pierwszey rangi, i we wszystkie potrzeby opatrzone.— Na d. 15. Cesarz złożył wielką radę tayną względem teraźnieyszego położenia interessow.—Przybyli z *Monachium* Hrabia *de Tallenbach* i Xże *Birkenfeld* mieli audyencyą u Cesarza. Negocyacye ich iuż się rozpoczęły. Podali Cesarzowi obrachunek strat, które ponosi Elektor *Bawarski* przez zabór kraiow na lewym brzegu *Renu*, a które czyniły 2. do 3. millionow dochodu, dopraszaiąc się o indemnizacyą, i opiekę Cesarską. Jest także mowa o zamianie niektórych kraiow.—Mówią że *Porta* bardzo źle przyięła proklamacye wolności które kommendant *Francuzki* na wyspach dawniey Weneckich *Lasalcette* wydał, a które wszędzie rozeszły się po krajach *Tureckich*.

Podług ostatnich wiadomości z okolic *Widdyna*, *Basman-Oglu* miał odkryć na życie swoie spisek w samey twierdzy, i ukarał śmiercią dowodzcow onego *Ramo Bairakdar* i *Hagi Peschir Mustafę* wraz z 16. wspoł-winowaycami.— Ostatnich dni Maja *Kapudan Pascha* attakował forpoczty *Basmana-Oglu* o milę od *Widdyna* rozłożone. Przemagaiąca siła *Turecka* potrafiła ie rozproszyć, tak daleko, iż prócz zostawienia na placu cięźkiey artylleryi, 100. ieszcze niewolnika utracił. Lecz nadeszła szybka pomoc z fortecy, całą postać rzeczy odmieniła. Po długiey i krwawey bitwie woysko *Kapudana Paszy* podług iednych 1500. podług drugich 400. ludzi utracił, reszta rozproszoną została, a zabrane ieńce i armaty znowu odzyskane.—*Basman-Oglu* kazał także sciąć nieiakiego *Daniela Alexiewicza* zamieszkałego na *Wołoszczyznie*, człowieka bardzo maiętnego, ale tyrana dla swoich poddanych w dobrach które posiadał.—

z Augsburga dnia 12. Czerwca.

Odtąd iak wiemy, że flotta *Tulońska* bierze dyrekcyą swoią ku *Lewantowi*, powszechnym iest mniemaniem, iż wyprawa na *morze czarne* iest przeznaczoną. Wiadomo iest także iż flotta *Rossyiska* wypłynęła z portow *Krymskich*. Ob. *Ruffin* dawniey konsul *Francuzki* w *Krymie* i *Tartaryi*, sprawuie teraz iedynie interessa *Francuzkie* w *Konstantynopolu*. Rozruchy w *Morei* i *Archi*-

pelagu ciągle trwaią, i ſpodziewać ſię trzeba ważnych wypadkow w tamtych okolicach.

Krol *Angielſki* pozwolił officerom kompanii 15. regimentu dragonii noſić medale, ktore przyſłał Ceſarz dla okazania im ſzacunku za oddaną mu uſługę dnia 24. Kwietnia 1794. przy *Cambray*, iak okazuią naſtępuiące liſty:

Liſt Barona de Thugut do Podpułkownika Aylett.— w Wiedniu d. 5. Maja 1798.

„Miło ieſt Ceſarzowi Jmci pamiętać o znakomitych dowodach męſtwa, ktore WMPan i ſiedmiu innych officerow 15. regimentu lekkiey dragonii dali dnia 24. Kwietnia 1794. bliſko *Cambray*. J. C. Mość żaluie, iż przepiſy orderu *Maryi Tereſſy* potwierdzone ſtałym zwyczaiem, nie pozwalaią udzielać krzyża tego orderu, (ściśle dla będących tylko w iego uſługach przeznaczonego) officerom tak godnym być nim przyozdobionemi. Chcąc iednak dla WMPana i jego towarzyſzow broni, dać znak publiczny szczegulnego swego ſzacunku, J. C. Mość rozkazał wybić medal dla uwiecznienia pamiątki tey świetney bitwy, i zalecił mi, ażebym jego imieniem ofiarował WPanu te, ktore były wybitemi, procz iednego ktory zoſtał złożonym w gabinecie *Wiedeńſkim*. Zadoſyć czyniąc chęci Ceſarza Jmci, upraszam WPana ażebyś przyiął i rozdał innym officerom, ktorzy w ważney ſprawie 24. Kwietnia walczyli pod twoią kommendą, te medale ktore tym końcem powierzam Kapitanowi *Ryan*. Mam honor etc.

(podpiſano) Thugut.

Drugi liſt piſany ieſt przez G. M. Hr. *de Merfeldt*, ktory opiſuie ważną uſługę, iaką powyżſzy regiment 15. oddał Ceſarzowi Jmci, ktorzy nayduiąc ſię w drodze z *Valenciennes* do *Catillon*, widział ſię od swego woyſka oddzielonym przez patrole *Francuzkie*. Regiment 15. niezważaiąc na własne niebeſpieczeńſtwo, uderzył na *Francuzow* i przeszkodził ſkutkowi, iakiby był ten przypadek ſprawił dla woyſka Ceſarza Jmci.

z Strazburga dnia 24. Czerwca.

Liſt z *Selz* pod d. 21. donoſi co naſtępuie: „Od ośmiu dni nieodprawiono żadney konferencyi, lubo obydwa Miniſtrowie pełnomocni częſto ſię z sobą widywali. Zdaie ſię, iż oczekuią na powrot oſtatniego kuryera wyprawionego do *Wiednia*. Ob. *Jean de Brie* przybył tu przed kilku dniami z Ob. *Rosenstiel*. Ob. *Gaudin* ſekretarz legacyi *Francuzkiey* w *Wiedniu*, znayduie ſię tu od dnia 22. z swoią małżonką, i mieszka u Ob. *François Neufchateau*. OOb. *Gallois* i *Geoffroi* przeiezdzaią ſię często do *Raſtad*. Dnia wczorayszego przybyły tu ieszcze dwie kompanie grenadyerow 92. pulbrygady. Wſzyſtkie ſtraże honorowe ſkładaią ſię z grenadyerow.

z Raſtad dnia 25. Czerwca.

Deputacya Rzeszy złożyła dziś ſeſſyą, na ktorey czytana była nota miniſtrow *Francuzkich*. Względem iey osnowy poſtanowiono naradzać ſię w przyſzłą ſobotę, tym czasem kommunikowana będzie seymowi Rzeszy, oraz prywatnym deputowanym ſtanow.

Na teyże ſeſſyi miniſter *Auſtryacki* uczynił poprzednicze oświadczenie w naſtępuiącey osnowie: „Ponieważ nota miniſtrow pełnomocnych *Francuzkich* pod d. 22 Czerwca, odpowiadaiąca na notę Deputacyi pod d. 14 Maja wcale niedogadza ſprawiedliwey nadziei, w ktorey zoſtawano, iey osnowa ieſt nayważnieyſzey wagi dla ſpokoyności i przyſzłego beſpieczeńſtwa Rzeszy *Niemieckiey*, że może mieć nadto niedościgłe ſkutki dla exyſtencyi Państwa *Niemieckiego*, iego ſtanow i kraiow ku *Renowi* położonych, a nawet dla samowładnych mocarſtw i kraiow somſiedzkich; pzeto naradzania ſię, ktore w tey mierze naſtąpić maią, potrzebuią nayważnieyſzey uwagi, i naydoyrzalſzych namyſłow. Każdy członek deputacyi będzie o tym doſtatecznie przekonany i przeięty, podług obowiązkow, iakie na deputacyą wkłada powszechny *Niemiec* interes przez Ceſarza i Rzeszę iey powierzony. Auſtrya żąda, ażeby dla niey protokuł był otwartym, a oświadczy swoie zdanie, po dalszym namyśleniu ſię, ſkoro tylko ważność okoliczności pozwoli, ſtosownie do propozycyi miniſtra dyrektoryalnego.

Zdaie ſię, iż przed ukończeniem negocyacyow OOb. *Neufchateau i Sieyes*, negocyacye tuteyſzey legacyi *Francuzkiey* wſtrzymane będą.— Nowy miniſter *Francuzki Jean Debry* wſławił ſię także piorem swoim, wydał on 1.) *Uwagi nad wychowaniem narodowym* 1790. w 2. *Tomach* 2.) *Mowę na pochwałę Mirabeau* 1791. 3. *Zdanie o zdaniach w ſprawie Ludwika XVI.* 1792. 4.) *Zdanie o konſtytucyi* 1793.— *Sieyes* miał w *Raſtad* długą polityczną rozmowę z OOb. *Bonnier*, *Debry*, i *Roſenſtiel*. Okazywał chęć swoią poznania nayznakomitszych uczonych *Niemieckich* i ich dzieła. Uczy ſię przeto ięzyka *Niemieckiego* z wielką pilnością. Koperſztych, ktory ieſt na czele życia iego przez niego samego opisanego, ieſt bardzo do niego podobnym.— Zona miniſtra *Francuzkiego Debry* ieszcze nie oddawała nikomu wizyt, żyie bardzo prywatnie, paſierbice swoie każe tu uczyć po *Niemiecku*.— Trzeci miniſter *Francuzki* Ob. *Roberjot*, będzie przyzwoicie użytym na tę doſtoyność, gdyż dawniey był już wysyłanym od rządu do okolic *Nadreńſkich*, i dał był o nich rapport bardzo intereſſuiący.— Pismo pod tytułem *Naſze panowanie nie ieſt z tego świata*, znayduie tu powszechną pochwałę, i zrobiło wielkie wrażenie.— Kommenderuiący w *Szwaycaryi* G. *Schauenburg* ieſt ten sam, ktory w r. 1780. na czele regimentu *Naſſau* uspokoił *Genewę*. Ob. *Rapinat* ieſt szwagrem Dyrektora *Rewbela*.

z Frankfortu dnia 28. Czerwca.

W iednym Dzienniku od *wyższego Renu* znayduie ſię Liſt naſtępuiący, datowany z *Alexandryi* d. 20. Kwiet: Przybyli tu z *Konſtantynopola* Grecy w towarzyſtwie *Francuzow* w mundurach inżenierſkich, przywieźli z sobą rozkazy W. Sułtana, ażeby im doſtarczono tego wſzyſtkiego, czego tylko żądać będą dla potrzeb eſkadry i woyſk ktore tu przybyć maią, i ktore zabawiwszy tu przez czas, iakiego ich spoczynek wymagać będzie, maią potym wſieść na okręty, i udać ſię w podroż ku *Alepowi*, gdzie ſię iuż znayduią inni *Francuzi* dla czynienia przygotowań na przyięcie swoich wspołziomkow, i uformowania magazynow na utrzymanie armii ktora wynoſi do 60. tyſięcy ludzi. Donoſzą iż tym woyſkiem dowodzić będzie Gen: *Buonaparte* maiący powierzoną ſobie wyprawę, ktora będzie podziwieniem świata. Znayduiący ſię tu *Francuzi* maią tłumaczow, ktorzy nayważnieyſzych dokładaią ſtarań na zbieranie wszelkich wiadomości tyczących ſię odnogi *Suez* i żeglugi na *morzu Czerwonym*; Dowiaduią ſię także czyli *Anglicy* maią iakie okrety w odnodze *Perſkiey*.

Podług liſtow z *Strazburga* będą przechodzić przez oba departamenta *nadreńſkie* dwie dywizye armij *Moguńckiey* (14. do 16,000. ludzi) dla poſtawienia ſię na granicach *Szwaycarſkich*. Zdaie ſię, iż to są przygotowania na wszelki przypadek, gdyby negocyacye w *Selz* a tym samym w *Raſtad* zerwać ſię miały.— Odeſzłe te oddziały woyſka *Moguńckiego*, nie tylko zaſtąpione będą przez korpusa z wewnątrz kraiow Rzpltey przybyć maiące, ale nadto ſtanowiſka ich wzmocnione zoſtaną, iedną nową dywizyą.— Mowią iż *Buonaparte* w zamyſłach swoich względem *Egiptu*, wiele polega na Baszy *Baſſory* urodzonym baronie *de Gersdorff*.

Gazeta dworſka *Turyńska* pod d. 13 t.m. na uſprawiedliwienie poſtępkow Krola kładzie naſtępuiące szczegóły o rozterkach z *Genuą*—„Po zaięciu miaſta *Carroſio* należącego do Krola *Sardyńskiego*, ale zaokrąglonego kraiem Rzpltey *Liguryiſkiey*, rząd *Liguryiſki* oświadczył, iż do tego nic nie należy, i użyie wszelkich śrzodkow do utrzymania dobrego porozumienia między obu rządami. Krol wyſłał woyſka nad granice, i oſtrzegł o tym rząd *Liguryiſki*, rozkazawszy szanować territorium Rzpltey. Nie było tego dnia, żeby insurgenci nieprzechodzili przez ziemię *Liguryiską* dla attakowania granic *Piemontu*. Krol więc przełożył to rządcwi Rzeczypospolitey, dowodząc, że ieżeli Rzeczpospolita ieſt neutralną, nie powinna tego dozwalać, i że albo sama ich rozproszyć powinna, albo woyſku Krolewſkiemu dozwolić tegoż samego przeyścia, iakiego insurgentom dozwalała. Wszakże Rzeczpospolita oświadczyła, iż nie przepuści woyſk Krolewſkich, tym czasem insurgenci zawsze zoſtawali na gruncie *Liguryiſkim*, i umacniali ſię w *Caroſio*, Krol wiedząc także kroki nieprzyiacielſkie, a znaiąc dobrze, iż kiedy mocarſtwo iakie ma kray wśrzodku innego mocarſtwa, tak dalece, iż nie można doyść do niego, iak przez territorium tegoż, w przypadku kiedy takowy kray ieſt przez kogo zabrany, ma prawo odzyſkania go za pomocą oręża przechodząc przez territorium obce, i to mu wzbronnym być nie powinno.— Dal przeto rozkaz generałom maszerowania do *Caroſio*, z wszelką iednak ochroną Obywatelow *Liguryiſkich*.— Krol nie przywłaszczył ſobie przez to żadnego kraiu, ale tylko chciał odzyſkać część własnego. Wszakże rząd *Liguryiſki* nieprzeſtaiąc uſkarżać ſię na zgwałcenie iakoby prawa Narodow, zasekweſtrował własności Krola, wypędził poddanych krolewſkich z tertitorium *Liguryiſkiego*, nakazał aresztowanie kilku iego agentow i officerow, a na wet pod pozorem beſpieczeńſtwa osadził w więzieniu nayoſtrzeyszym ſprawuiącego intereſsa krolowſkie w *Genui*. Krol przekładaiąc raczey cierpliwość nad zgwałcenie świętego prawa Narodow, wydał paszport ſprawuiącemu intereſsa *Liguryiſkie* w *Turynie*, chcącemu z ſtolicy iego wyiechać. Pomimo tego wſzyſtkiego krol ſtale pragnie pokoiu, nic nieopuszcza do iego utrzymania, zdaie ſię na ſprawiedliwość swoiey ſprawy, na świadectwo własnego ſumnienia, i zoſtawuiąc beztronney publiczności ſąd o wszyſtkich tych zatargach.

z Tubingen dnia 21. Czerwca.

Wſławiaiący ſię coraz bardziey piorem swoim uczony *Poſſelt*, w dzisieyszey gazecie, naſtępuiące światłe uwagi o wyprawie G. *Buonaparte* położył.

Francya y Irlandya.

Jeżeli w iſtocie samey *Wschod* ieſt celem wyprawy Generała *Buonaparte*, utrzymanie pokoiu na ſtałym lądzie żadney wątpliwości podlegać nie może. Jakże bowiem rząd *Francuzki* wysyłałby 40,000. naylepszego ſwego woyſka, a oprocz naywiękſzego z pomiędzy ſwoich wodzow, przeznaczałby ieszcze takich generałow iak ſą *Berthier*, *Desaix*, *Duſalga* do tak odległych kraiow, nie mogąc iuż na nich polegać w nowey woynie, gdyby ta w *Europie* rozpocząć ſię teraz miała; do tych kraiow, gdzie *Buonaparte* do woyſka ſwego mógł użyć ſłow *Leonidaſa*. „Kolleżdy! trzeba nam teraz iść w te mieysca, zkąd nie trzeba nam będzie powracać.„— W takowym przypadku drugi wniosek niemniey pewny można ieszcze uczynić, to ieſt, iż proiekt wylądowania do ſamey *Anglii* nie będzie iuż wykonanym. *Scipio* tylko ieden *Kartaginę*, a *Buonaparte Londyn* mogł attakować. Ktoż inny procz niego zdołnyby był okazać, tę zimną bohaterſką uwagę, te niewyczerpane ſrodki i połączone talente bohatera i ſtatyſtyka, do attakowania takiey potęgi iak ieſt *Brytańſka* w ſamym iey ſiedliſku? Samo imie iego w takim przedſiewzięciu ſtałoby za armią, i czyliżby posyłano go nad brzegi *Nilu* lub *Induſa*, gdyby chciano zanieść kleſki woyny nad brzegi *Tamizy*?— Lecz wcale inna rzeczy poſtać daie ſię widzieć w wylądowaniu do *Irlandyi*. Nikt nie może zaprzeczyć, iż iakiekolwiek bądź korpus *Francuzkie*, pod iakimkolwiek generałem, byle tylko na brzegach tey wyſpy wylądowało, przy tak ſtraszliwey rewolucyi, iaka tam panuie, a ktorą każda kropla krwi przelaney tym bardziey zapalać muſi, doſtatecznym bydź powinno, do oderwania na zawsze *Irlandyi* od W. *Brytanii*. A czymże będzie pod ów czas ta krolowa morzow, kiedy z iedney ſtrony utraci carſtwo swoie nad *Gangeſem*, z drugiey nieoszacowaną dla ſiebie *Irlandyą*, tę szkołę szczepow potęgi swoiey lądowey i morſkiey, to zrzodło wszyſtkich prawie swoich potrzeb okrętowych?— Zawsze *Ludwikowi* XIV. ſprawiedliwie naganionym będzie ten wielki błąd ſtatyſtyczny, iż zamiarow ſwoich ſzczególniey nie obrocił na to, aby wygnanego krola *Jakóba* na tronie *Irlandzkim* osadzić, a przez to odiąć W. *Brytanii* głowne zrzodło iey potęgi. Nie można tego przypuścić do myśli, aby naſtępcy iego republikańscy, mieli powtornie w tenże ſam błąd popaść. i nadſpodziewanie uſłyszemy wkrotce o wylądowaniu w *Irlandyi*, co nie ieſt ani nadto wielkim ani niebeſpiecznym przedſiewzięciem, gdyż zasadza ſię na tym tylko, aby na brzegi iey wysadzić korpus od 6. do 8. tyſięcy ludzi, dla uformowania ſtałego i mocnego punktu około ktorego tyſiące nieukontentowanych zebraćby ſię mogli. Wiadomo, iż Gen: *Hoche* w czaſie kiedy opinia ludu w *Irlandyi* daleko ieszcze była ſłabszą niżeli ieſt teraz, przy końcu roku 1796. żądał tylko 6000. woyſka, aby mogł z nim ſtanąć na zie-

mi *Irlandzkiey*, daiąc słowo oderwania na zawsze tey wyspy od *Anglii*.

z Arau dnia 21. Czerwca.

Dnia 16. t. m. Officer z wyższego sztabu armij Gen: *Schauenbourg*, przywiozł Dyrektoryatowi *Helweckiemu* list Ob. *Rapinat*, w którym ten Kommissarz żąda, ażeby Dyrektorowie *Bay* i *Pfyffer* złożyli swoie dymissye, dodaie przytym, iż mianować będzie osoby które ich maią zastąpić, żądał oraz ażeby Ob. *Begoz* Minister interessow zewnętrznych i *Steck* sekretarz generalny Dyrektoryatu byli oddalonemi; ażeby Dyrektoryat zrzekł się zamiaru negocyacyi rozpoczętey w *Paryżu* przez deputowanych *Stapfer* i *Luthard*; nakoniec ażeby Prefektowie czyli Gubernatorowie *Berneńscy* i *Lucerny*, oraz izby administracyine tych dwóch kantonow zniesione zostały. — Dnia 17. przybył ieszcze z *Zurich* ieden szef brygady, który oddał Dyrektoryatowi nową rezolucyą Ob. *Rapinat*, zawieraiącą ściśnienie wolności druku w *Helwecyi*, postanowienie Trybunałow woiennych etc. — Dnia 17. i 18. Wielka Rada wzięła na rozwagę te różne okoliczności, i odebrała dymissye od OOb. *Bay* i *Pfyffer*.

List Ob: Rapinat do Dyrektoryatu Helweckiego dnia 16. Czerwca. — Obywatele Dyrektorowie! Troskliwość uważna w tym wszystkim co się tycze *Francuzkiego* Rządu, którego iestem w tym kraiu Reprezentantem, przekonywała mnie aż do tego czasu, iż pomyślność *Helwecyi*, ściśle iest z iego pomyślnością sprzężona. Z tego względu winienem przedsiębrać wszystkie środki, które mogą być dla obydwoch Rzplitych pożytecznemi. Dla doyścia do tego celu ieden tylko mam sposob, to iest odmienić wyższe i niższe *Szwaycaryi* władze. Skutki dowiodły iż nadto iawna niektórych członkow Dyrektoryatu skłonność dla powrocenia dawney formy Rządu, nie może iak tylko naywiększe prowadzić za sobą nieszczęścia. Miasto *Berna* ten środek nayzjadliwszey Oligarhii ma nad niemi nayoczewistsze wpływy; tamuie wszystkie nakazywane przez Rząd *Francuzki* urządzenia; przez skryte fortele stara się w biegu swoim wstrzymać Rzpltą *Helwecką*; Nakoniec ona między niemi zasiada, kieruie ich zdaniem, i podaie im rezolucye. Gdyby *Berna* i *Lucerna* nie widziały zasiadaiących w Dyrektoryacie Obywatelow, którzy się w ich murach rodzili, niesprzeciwiałyby się kontrybucyom, które iednak nie są iak tylko sprawiedliwą nadgrodą znacznych kosztow, iakich wymaga armia przysłana do *Helwecyi* dla wspierania przyiaciół wolności. Gdyby izby Administracyine tych dwóch kantonow, niewidziały się przez Dyrektoryat *Helwecki* wspieranemi, nie sprzeciwiałyby się z takim niewstydem rozkazom moiego Rządu. Jest więc rzeczą nieuchronną, ażebym na mocy daney mi władzy, powrocił rzeczy do stanu w którym być powinny. Smuci mnie to Ob: Dyrektorowie, iż muszę do was mowić tonem, który mi nie iest właściwy, lecz moc okoliczności każe mi się powodować tą słabością, o iakiey was przestrzegłem. Są to przyiaciele Oligarchii, którzy do *Paryża* wysłali Deputowanych *Jenner*, *Tapfer*, *Luthard*, i lubo iuż macie iednego Ministra przy Dyrektoryacie *Francuzkim*, potwierdzacie iednak przeciwne polityce postępki Deputowanych, których tylko kanton *Berneński* wysłał. Tam to iest to źrzodło iadu, z którego pisma *Francuzkie* i *Szwaycarskie* wiadomości swoie czerpaią. Nie tayno wam w iak zdradzieckim celu te pisma są rozsiewane, wiecie zapewne i to, iż ich Redaktorowie płatni są przez Gabinet *Angielski*. Dla przekonywaiącego o tym dowodu, przypomnicie sobie, iż przy ostatnim naszym widzeniu się w *Arau*, upominałem was na imie Oyczyzny, ażebyście iak nayrychley pomyślili o aresztowaniu Agenta *Angielskiego* który ustawicznie waszych wspołziomkow odwiedzał. Moie przełożenia były daremne, a we dwa dni po moim wyiezdzie, tenże agent znaydował się w samym *Arau* w mieyscu waszego mieszkania. Doniosłem wam o tym, iakąż miałem odpowiedź? Pisaliście do mnie z tonem szyderstwa, pytaiąc się mnie o ślad tego agenta, iak gdyby poseł wielkiego narodu powinien być przewodnikiem gendarmow *Helweckich*. Po tym wszystkim zdaie mi się, iż Ob. *Bay* z *Berny* i *Pfyffer* z *Lucerny*, roztropnie postąpią wychodząc z Dyrektoryatu. Nie pierwszy to raz Rząd *Francuzki* dla uratowania kraiu, któremu nadał wolność, używa swoiey stałości wrodzoney. Wiadomo wam iest to, co się stało w Rzpltey *Cisalpińskiey*.— Minister interessow zewnętrznych *Begoz* nie lepsze ma prawidła, on przyłożył się do postępkow nieprzyiacielskich z strony *Szwaycarow* przeciwko *Francuzom*. Ztąd skargi na niczym nie wsparte, ztąd umyślnie rozsiewane po wsiach wieści, iż *Francuzi* na ucisk tylko *Szwaycarow* przybyli. Ob. *Steck* niemniey iest niebespieczny. W *Lucernie* panuie mocny duch kontrarewolucyi, a burzyciele i fanatycy otwarcie są wspierani przez Prefekta i przez członki izby administracyiney. Nie mogę pozwolić, ażeby te administracye dłużey utrzymywać się miały, wprawiaiąc w niebespieczeństwo interessa *Francyi*, które są także interessami waszemi. Do was należy odwołać ich iak nayprędzey. Starałem się dowiedzieć o moralności niektórych patryotow *Lucerny*, i byłoby rzeczą przyzwoitą dać im urzędy w administracyach (tu następuią ich imiona) W dalszym ciągu wyszczegulnia osoby do oddalenia, i osoby do umieszczenia. Przekłada potrzebę nieuznawania w *Paryżu* deputowanych od kantonu *Berneńskiego*. Oświadcza iż wszystko mówi i czyni stosownie do woli swoiego rządu i interessow *Helwecyi*. Przyobiecuie wymienić innych Dyrektorow na mieysce wyszłych, a Dyrektoryat mianować będzie innego swego generalnego sekretarza i Ministra interessow zewnętrznych.— Officer wyższego sztabu wiozący ten list, ma czekać na waszą odpowiedź, iey osnowa będzie prawidłem śrzodkow, iakie mi poda stateczne moie przedsięwzięcie uratowania *Helwecyi*. (podpisano) RAPINAT.

Dwoch członkow wyszłych z Dyrektoryatu *Helweckiego* zastąpionych iest przez OOb. *Ochs i Dolderk de Wildegg*. Wielu także wyszło członkow z wielkiey rady, iako to OOb. *Huber*, *Kuhn*, *Koch*, *Escher*, *Nuzet*.

z Civita-vechia dnia 7. Czerwca.

Zaledwie 12,000. woyska *Francuzkiego* wsiadło na 67. okrętow i ztąd odpłyneło, przyszedł znowu rozkaz rządowy, do przygotowania kwater i żywności dla 5000. ludzi, którzy tu wkrotce stanąć maią. Przyłączą się oni do drugiey flotty z *Tulonu* wypłynąć maiącey.—Papież ułożył bullę, w którey iest opisany sposob, w iakim po zgonie iego wybor głowy kościoła nayśpieszniey ulkutecznionym być powinien.

Od granic Włoskich dnia 12. Czerwca.

Słychać, iż *Austryacy* w krotce wyidą z *Padwy*.— W *Wenecyi* nowe buduią okręty, i mówią, iż wkrótce wypłyną dla obięcia w possessyą wysp *Wschodnich*, które *Francuzi* w zamianę maią odstąpić. Słychać, iż część woysk *Francuzkich* i *cudzoziemskich*, wsiada iuż na okręty w *Civitavecchia*. Na d 5. t. m. Ob. *Reinhard* minister Rzpltey *Francuzkiey* miał audyencyą u W. xiążęcia *Toskańskiego*. Król *Neapolitański* kazał wzdłuż brzegow swoch rozciągnąć kordon.

z Genui dnia 14. Czerwca.

Woyska Królewskie zagrożone w *Carosio* od patryotow *Piemonckich* i *Liguryiczykow*, wyszły z tego miasta w nocy z d. 11. na 12. do *Seravalle*. Patryoci zaieli miasto z znacznemi ammunicyami.— Wszystkie woyska *Liguryskie* są w poruszeniu i część ich iuż weszła na territorium *Piemonckie*. Kilka tysięcy ciągnie ku *Loano* i *Oneilles*. Na d. 11. była utarczka z korzyścią republikanow. Pod *Gawi Liguryiczykowie* zaieli 6. mozdzierzow. Woyska Krolewskie cofaią się ku *Pozzuolo*.—Przybyło tu dosyć świeżego woyska *Francuzkiego*.

z Medyolanu dnia 18. Czerwca.

Dnia 12. t. m. Dyrektoryat nasz pisał następuiący list do Ob. *Brune* Generała kommenderuiącego armią *Włoską*:— „Obywatelu Generale! Gdy przez traktat związku między Rzpltami *Francuzką i Cisalpińską*, rządy tych obydwoch narodow oddały Generałowi kommenderuiącemu armią *Włoską*, wodztwo woysk *Cisalpińskich*, dostatecznie były przekonanemi, iż ten Generał używać ich będzie nie tylko na zabespieczenie granic Rzpltey przeciw napaści, ale oraz ażeby imie *Cisalpinow* szanowanym było od mocarstw somsiedzkich. Z powodu tego wzaiemnego przekonania, Dyrektoryat pospiesza z doniesieniem ci Ob: Generale, iż dwor *Turyński* zapominaiąc coraz bardziey praw dobrego somsiedztwa, i względow, których sobie dwa przyiacielskie narody uymować nie powinny, pozwolił, iż w iego stolicy ieden woyskowy *Cisalpiński* publicznie wzięty, przez zbirow do więzienia zaprowadzony i w kaydany okuty został. Ta krzywda przyłączona do wielu innych, z któremiby się nadto rozwodzić trzeba, każe nam się spodziewać, iż przedsięwezmiesz śrzodki zdolne postanowić nas w stanie domagania się od dworu *Turyńskiego* satysfakcyi, do którey mamy prawo, i zapewnić nasze granice przeciwko wszelkiey napaści. Postępowanie tego dworu z Rzpltą *Liguryiską* naszą przyiaciołką, którey on zgwałcił granice, i złe iego ku nam skłonności, każą nam wątpić o szczerości iego oświadczeń.„—Z powodu tego listu G. *Brune* wydał rozkaz iednemu oddziałowi woysk *Cisalpińskich* ażeby poszedł ku *Tecin*. Woysko to iuż wyruszyło.— Przybywaią tu codziennie z *Szwaycaryi* woyska *Francuzkie*, tak w infanteryi iako i kawaleryi, i zaymuią mieysca tych, które popłyneły na morze: Mowią iż armia *Włoska* ma być do 80. tysięcy ludzi doprowadzona.— Zapewniaią, iż Dyrektoryat *Francuzki* zaprosił rząd nasz, ażeby liczbę departamentow *Cisalpińtkich* zmnieyszył do 10. azeby wszystkie swoie liniowe woyska miał wpogotowiu, i całkowicie gwardye narodowe urządzał.

z Warszawy dnia 10. Lipca.

Kommissya wspólna przez Nayiaśnieysze Dwory dwa Cesarskie i Królewsko-Pruski do upadłych sześciu Bankow, to iest: UUr. Piotra *Teppera*, Karola *Schultza*, Fryderyka *Cabrita*, Prota *Potockiego*, Macieja *Łyszkiewicza*, i Dawida *Heyzlera* wyznaczona..— Gdy iuż przez Obwieszczenie pod dniem 3. Października 1797. ogłoszone, wszyscy wierzyciele sześciu mass podupadłych zwołanemi zostali, aby pretensye swoie iakiegożkolwiek gatunku do wspomnionych mass miane, zgłaszali i likwidowali w przepisanym trzech miesięcznym terminie, który na dniu 3cim Mca Stycznia r. b. upłynął; Gdy na fundamencie takowego Obwieszczenia, wierzyciele swoie kredyta i pretensye w Deputacyach *respectivè* każdy massy, do wyznaczonych na ten koniec protokułow *Passivorum* w obecności Prokuratora massy zapisać dali; Kiedy dalszy porządek działania teraźnieyszey Kommissyi wymaga, aby nadgłoszone wyżey pomienionym sposobem wierzycielow pretensye, w całey Kommissyi rozpoznane, i każdey w szczegulności lub należność uznana, lub nielegalnosć wyrokiem sądowym odparta została;— Przeto w tym zamiarze Kommissya dotąd sądzeniem spraw z Regestru *Activorum* zatrudniaiąca się, przedsięwzięcie Protokułow czyli Regestrow *Passivorum* deklaruie. A gdy iuż przez Ordynacyą Sądową pod dniem 6. Listopada 1797. wydaną, sposob postępowania sądowniczego Publiczności oznaymiony został; Zatym ninieyszym Obwieszczeniem oznaymia Kommissya następuiące prawidła, które przy rozsądzeniu spraw z Regestrow *Passivorum*, tak samey Kommissyi, iako i Wierzycielom za regułę służyć będą.

§. I. Sądzenie spraw z Regestrow *Passivorum* sześciu mass podupadłych Bankow, zacznie się od 1. Września roku bieżącego. Porządek zaś Regestrow ten sam zachowany będzie, który w §. XI. Ordynacyi Sądowey pod dniem 6. Listopada 1797 wydaney, co do Regestrow *Activorum* ustanowiony iest.

§. II. Na Regestra sądowe spraw *Passivorum*, Kommissya dni dwa w tygodniu, to iest: we *Srzodę* i *Sobotę* z rana wyznacza, inne zaś dni cztery dla Regestrow *Activorum* zostawia.— Sessye zaś Ekonomiczne w dniach *Srzodowym* i *Sobotnim* po obiedzie odbywać punktualnie od godziny czwartey do siodmey oświadcza.

§. III. A nayprzód co się tycze owych pretensyi kredytorow, czyli to spornych, czyli przyznanych, które iuż w przeszłey Kommissyi Bankowey odsądzone i zadecydowane zostały, Kommissya deklaruie, iż takowe do decyzyi sądowey brane nie będą, i iako potwierdzenia niepotrzebuiące, za legalne uznane są.

§. IV. Ponieważ pretensye kredytorow w Protokułach *Debitorum Passivorum* zapisane, dwoiakiego są gatunku, z których iedne pod nazwiskiem *Legitimorum* przez Prekuratorow i Deputacye przyznane, oraz z Xięgami Kantorowemi skonfrontowane, żadnemu sporowi nie podpadaią, drugie zaś pod nazwiskiem *Contestabilium* przez Prokuratora zaprzeczone, nie inaczey, iak za poprzedzaiącemi induktami stron, i przez wyrok sądowy załatwione bydź mogą, więc co do pretensyow pierwszego gatunku, Kommissya biorąc porządkiem wpisy ieden po drugim, tak, iak w Protokule umieszczone są, po przeczytaney likwidacyi Wierzyciela, deklaracyi Prokuratora, i opinii Deputacyi, gdy o słuszności teyże przeświadczy się, na ów czas tylko Wierzyciela, lub jego Plenipotenta wezwie, aby oryginalne prawa, na których pretensyą swoią gruntuie, okazał, lub gdyby Prokurator dług w Deputacyi przyznany w Kommissyi zaprzeczał, lub ktokolwiek z kredytorow z oppozycyą przeciw temu długowi stanął, albo też Wierzyciel przywileie hipoteki, depozytu, lub innego, ieżeli iaki teyże pretensyi swoiey służyć rozumie, żądał.

§. V. Rownym sposobem pretensye pod tytułem *Contestabilium* zapisane swoim porządkiem iedne po drugiey brane będą, gdzie Wierzyciele bez dystynkcyi oryginalne prawa swoie okazać, i Przywileiow, ieżeli im służą, dowodzić będą. Prokurator massy legalność takowey pretensyi w Deputacyi zaprzeczaiący, przyczyny swego zaprzeczenia, zwykłym w sprawach spornych sposobem przełoży, a po wysłuchanych induktach stron decyzya Kommissyi nastąpi.

§. VI. Nakoniec ponieważ w Protokułach *Passivorum* niektórych mass znayduią się tacy Wierzyciele, którzy nie będąc w gotowości zalikwidowania swoich pretensyi, a uspieszaiąc termin *Præclusionis* 3. Stycznia 1798 imiona tylko swoie tymczasowie wpisali, ilości iednak, lub gatunku pretensyi, oraz praw, na których onęż funduią, nie okazali, więc względem takowych Kommissya deklaruie, iż obowiązani są aż do 1. Września r. b. wpis tym-czasowo zrobiony zwykłym sposobem w Deputacyi usprawiedliwić. Ponieważ gdyby tego nie dopełnili, lub też gdyby przy rozsądzeniu Regestru *Passivorum*, w ten czas, gdy ich wpisy z kolei przypadną, z okazaniem i usprawiedliwieniem praw swoich nie stanęli, pretensye onych za niebyłe uznane, i wpisy tym-czasowe wymazane zostaną.

§. VII. To Obwieszczenie nie ściąga się do massy Prota *Potockiego*, względem którey Kommissya zachowuie sobie w czasie przyzwoitym, stosowną do interessow tey massy Proklamacyą wydać.— Które to Obwieszczenie, aby każdego doszło wiadomości, oneż Kancellaryi swoiey, w exemplarzach oddzielnych wydrukować, i po wszystkich Rządach trzech Nayiaśnieyszych Dworów rozesłać, niemniey oddzielnie w Gazetach Publicznych umieścić dysponuie.— *Działo się w Warszawie na sessyi Kommissyi dnia* 28. *Kwietnia Roku* 1798.

KACZYNSKI Prezes.

Wędrychowski S. K. B. Regent.

Podaie się do wiadomości publiczney, że za rezolucyami tak Kommissyi upadłych Bankow, iako i Rządu Gubernij Litewskiey, niemniey sądu Ziemskiego Wołkowyskiego, w ciągu pierwszych trzech tygodni Mca 8bra roku teraźnieyszego według starego stylu, a według nowego poczynaiąc od 12. Mca tegoż, w Wołkowysku sąd Ziemski Wołkowyski odbywać będzie publiczną przedaz Schedy w dobrach Miedzyrzeckich przez sąd Detaxatorski i Exdywizorski dla massy Cabritowskiey wydzieloney składaiącey się: z mieszkania murowanego, przy ktorym iest ogrod fruktowy, officyna drewniana, gumna i obory, ogrod warzywny i staw:—Z gruntu ornego włok 10. morg: 24. prętow 137.— z Sianożęci włoka 1. morg: 6. prętow 54.—z Gaju sosnowego morgow 21. prętow 147.— z Zarośli opałowych włok 6. morg: 29. prętow 145.— z Bagna włoki 1. morg: 5. prętow 95.—z Gospodary osiadłych 16.—z Arędy roczney złł. 642. gr. 5. oraz z ruchomości znayduiących się: A to za gotową zapłatę, którą naywięcey ofiaruiącemu sąd Wołkowyski dobra rzeczoney Schedy poda, i Kommissya upadłych Bankow prawo zatwierdzi.

Kantor tey Gazety iest w Rynku Starego Miasta, w Kamienicy JP. Eberta, *pod Nrem* 65. *na drugim piętrze.* — Exemplarz groszy 20.